

Kultur & Nöje

IT TAKES 2 - 4.0 - THE HISTORY OF ROCK CONTINUES... DEL 15 - "STATEN OCH KAPITALET SITTER I SAMMA BÅT"

Träd, gräs och vänstervindar

Den svenska musikrörelsen som fick sin storhetstid under 70-talet benämns ofta som proggen. Syftet var att föra fram musik som de kommersiella skivbolagen inte tyckte var ekonomiskt intressant att ge ut och många spelade också hellre än bra.

TRELLEBORG

Den politiska vänstervåg som sköljde över Sverige och övriga västvärlden runt 1968 går under namnet 68-vänstern. Vietnamkriget, kulturrevolutionen i Kina samt avkoloniseringen i de tidigare europeiska kolonierna gav upphov till våldsamma protester och demonstrationer hos den unga vänstern. Under Båstadskravallerna samma år lyckades man till och med stoppa en Davis Cup-match i tennis mot det då segrade Rhodesia.

I spåren kom den vänsterorienterade progressiva musikrörelsen med associationer till just demonstrationer, protester och politiska manifestationer.

En av proggens tidiga inspirationskällor var Hansson & Karlsson. Bo och "Loffe" jammade rentav vid något tillfälle med Jimi Hendrix men var även tillsammans med Georg "Jojje" Wadenius musiker på Pugh Rogefeldts debutplatta *Ja då ä då* 1969. Pugh blev den första artisten att sjunga rock på svenska och bröt därmed många vallar.

Samma år bildades MNW, proggens kanske viktigaste skivbolag, som gav ut plattan *Tigerkaka* med Gunder Hägg. 1972 tvingades man att byta till Blå Tåget efter en namnstrid med friidrottaren Hägg, under vilket namn man gjorde låten *Den ena handen vet vad den andra*

gör, också känd som *Staten & Kapitalet* med Ebba Grön från 1980.

Gärdetfesten

Inspirerade av Woodstockfestivalen anordnades det i juni 1970 en gratis musikfestival på Gärdet i Stockholm. Festivalen anordnades utan tillstånd och blev en kulturpolitisk manifestation och startpunkten för den samlade musikrörelsen. I augusti samma år hölls den andra festen på Gärdet, som skivbolaget Silence gav ut på lp. På Silence fanns sedermera även Träd Gräs och Stenar, Fläsket Brinner, Kebnekajse, Philemon Arthur & the Dung, Samla Mammans Manna och Turid.

Gruppen Piska mig hårt bildades 1971 i Norrköping och släppte 1974 sin debut *Elisabet*, en platta som det tog fem år för att sälja slut förstaupplagan på 1.000 ex. 1976 bytte man namn till Eldkvarn och resten är svensk musikhistoria.

Även Malmöbaserade Hoola Bandoola Band bildades 1971, där bandnamnet sägs komma från en tecknad kortfilm där Kalle Anka slåss mot termiter med stridsropet "Hoola Bandoola". Genombrottet kom 1972 med plattan *Vem kan man lita på*, och när bandet upplöstes 1976 fick både Mikael Wiehe och Björn Afzelius framgångsrika solokarriärer.

Livet är en fest!

Nationalteatern hade startat

Nationalteatern ...

... Hoola Bandoola Band...

BILDER: SCANPIX

... och Blå Tåget var tre mycket betydelsefulla band under 70-talets politiska musikrörelse proggen.

som teatergrupp i Lund i slutet av 60-talet men efter krångel med de skånska myndigheterna blev Göteborgsgruppen nya fäste 1971. Genombrottet kom med *Livet är en fest* 1974. Den tidigare sångaren i Nynningen, Torsten "Totta" Näslund, anslöt strax därefter och gruppen kom 1975 att, tillsammans med just Nynningen, Motvind och sedermera Björn Afzelius, hamma på det nystartade bolaget Nacksving.

1975 blev Sveriges arrangemang av Eurovision Song Contest ett tacksamt mål för proggrörelsen. En alternativ festival med musik och teater hölls i Stockholm i mars där Nationalteaterns frontman Ulf Dageby uppträdde

under namnet Sillstryparn och framförde den mycket uppmärksammade låten *Doin' the omoralisk schlagerfestival*, där ABBA häckades för kommersialism och beskrevs som "lika döda som sillkonserver".

Nationalteatern var dock inte de enda som visade att teater och musik hängde ihop. Barnprogrammet *Tår-tan* blev en symbol för 70-talets kulturradikalism. Carl Johan De Geer var en av upphovsmännen till tv-serien och Mats G. Bengtsson spelade Hilding i densamma, båda musiker i Blå tåget.

Det går inte att nämna alla som betytt något för proggen men här följer ett urval; Cornelis Vreeswijk, Rolf Wikström, Peps Blodsband,

Risken Finns, Ola Magnell, Lasse Tennander, Bernt Staf, Contact, November, Södra Bergens Balalajkor, Gudibrallan, Ragnar Borgedahl, Jan Hammarlund, Skäggmanslaget samt Röda Bönor.

Början till slutet

Tältprojektet 1977 var en turnerande musikteaterföreställning som dramatiserade den svenska arbetarrörelsens historia. Trots dryga 100.000 besökare blev det inte den nytändning man tänkt sig. I stället var detta början till slutet för den svenska musikrörelsen och samma år hölls även den sista musikfesten på Gärdet.

Precis som punken, gick proggen från underground och blev både etablerad och

accepterad. Mycket av glöden gick här förlorad och i konkurrensen om den yngre publiken stod man som klar förlorare till punken. Politiskt sett var klyftan mellan de båda gigantisk och punkarna hatade den stelbenta genren. Trots detta kan man i efterhand inse att de båda hade mycket gemensamt i sin protest och slaget mot etablissemang.

Skivbolaget Amalthea som Dan Hylander och Mikael Wiehe varit med att starta i Malmö 1977 köptes 1993 upp av MNW som 2000 lät introducera bolaget på börsen. Det var det knappast någon som hade tänkt sig drygt 30 år tidigare!

Peter Kronström

TÄVLING

Sätt rätt artist ihop med rätt låt!

- 1. Risken finns
- 2. Contact med Skäggmanslaget
- 3. Ola Magnell
- 4. Ragnar Borgedahl
- 5. Nationalteatern
- 6. Nynningen
- 7. Hoola Bandoola Band
- 8. Motvind
- 9. Philemon Arthur & The Dung
- 10. Lasse Tennander

- A. Jack The Ripper
- B. Hum Hum Från Humlegården
- C. Hon Kom Över Mon
- D. Keops Pyramid
- E. Ska Vi Gå Hem Till Dig
- F. In Kommer Gösta
- G. Du Känner Väl Mej
- H. Kliff
- I För Full Hals
- J. Lära För Livet

Rätta svar från tävlingen den 18 juli

- 1 - I The Ramones - Sheena Is A Punkrocker
- 2 - A Sham 69 - If the Kids Are United
- 3 - F Television - Marquee Moon
- 4 - H Sex Pistols - Pretty Vacant
- 5 - B 999 - Emergency
- 6 - G Stranglers -

Peaches

- 7 - D The Clash - White Riot
- 8 - E The Pretenders - Brass In Pocket
- 9 - J Generation X - Ready Steady Go
- 10 - C Tom Robinson Band - 2-4-6-8 Motorway

Vinnare den 18 juli:

- 1:a pris: Maria Jönsson, Trelleborg.
- 2:a-5:e pris: Lisbeth Berg, Trelleborg, Anders Sjöstrand, Sjöbo, Caroline Samuelsson, Trelleborg samt Christel Mårtensson, Trelleborg.
- Svar och tröjstorlek skickas till: Trelleborgs Allehanda, It TAKes 2, Box 73, 231 21 Trelleborg eller mailas

till: peter@krona.nu

- Svaren ska vara tillhanda senast onsdagen den 30 juli.
- Vinnare och rätta lösningen publiceras i nästa avsnitt av "The History of Rock".
- 1:a pris: Specialtillverkad It TAKes 2 T-shirt och Mikael Rickfors-signerad It TAKes 2-affisch.
- 2:a-5:e pris: Allehanda Allehandapriser.